

Sygn. akt III KK 345/19

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 29 lipca 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Eugeniusz Wildowicz (przewodniczący)

SSN Jacek Błaszczyk (sprawozdawca)

SSN Marek Pietruszyński

Protokolant Jolanta Grabowska

w sprawie osoby lustrowanej **Z. S.**,

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu w dniu 29 lipca 2020 r.,

w trybie art. 535 § 5 k.p.k.

kasacji, wniesionej przez Prokuratora Generalnego, na niekorzyść lustrowanego,

od orzeczenia Sądu Apelacyjnego w (...)

z 26 czerwca 2018 r., sygn. akt II AKa (...),

zmieniającego orzeczenie Sądu Okręgowego w L.

z dnia 13 kwietnia 2018 r., sygn. akt IV K (...),

**uchyla zaskarżone orzeczenie i przekazuje sprawę Sądowi
Apelacyjnemu w (...) do ponownego rozpoznania w
postępowaniu odwoławczym.**

UZASADNIENIE

Orzeczeniem z dnia 13 kwietnia 2018 r. Sąd Okręgowy w L. , sygn. akt IV K (...) po rozpoznaniu wniosku prokuratora Oddziałowego Biura Lustracyjnego w L. Instytutu Pamięci Narodowej na podstawie art. 21a ust. 1, 2, 2a, 2b ustawy z dnia 18 października 2006 roku o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944 -1990 oraz o treści tych dokumentów (j.t.: Dz.U. z 2013, poz. 1388) stwierdził, że oświadczenie lustracyjne złożone przez **Z. S.** w dniu 3 października 2014 roku jest niezgodne z prawdą. Orzekł wobec **Z. S.** utratę prawa wybieralności w wyborach do Sejmu, Senatu i Parlamentu Europejskiego oraz w wyborach powszechnych organu i członka organu jednostki samorządu terytorialnego oraz organu jednostki pomocniczej samorządu terytorialnego, której obowiązek utworzenia wynika z ustawy, na okres 5 lat. Orzekł ponadto wobec **Z. S.** zakaz pełnienia funkcji publicznej, o której mowa w art. 4 pkt 2 - 57 powołanej ustawy oraz o treści tych dokumentów na okres 5 lat.

Po rozpoznaniu apelacji prokuratora Sąd Apelacyjny w (...) orzeczeniem z dnia 26 czerwca 2018 r., sygn. akt II AKa (...) zmienił zaskarżone orzeczenie w ten sposób, że podstawę prawną rozstrzygnięć zawartych w nim w pkt. pkt. I - III uzupełnił o sformułowanie: „przy zastosowaniu art. 4 § 1 k.k.”. W pozostałej części zaskarżone orzeczenie utrzymał w mocy.

Kasację od tego orzeczenia wywiódł Prokurator Generalny, który zaskarżył je w całości na niekorzyść lustrowanego. Skarżący zarzucił rażące i mające istotny wpływ na treść orzeczenia naruszenie przepisów prawa materialnego, tj. art. 4 § 1 k.k. i art. 116 k.k. oraz art. 21a ust. 2b ustawy lustracyjnej w ten sposób, że zmieniając orzeczenie Sądu Okręgowego w L. z dnia 13 kwietnia 2018 roku o sygnaturze akt IV K (...) jako podstawę prawną jego rozstrzygnięć niezasadnie zastosował z art. 4 § 1 k.k. i wynikający z treści tego przepisu, nakaz stosowania ustawy obowiązującej w dacie złożenia

oświadczenia lustracyjnego przez Z. S. , jako dla niego względniejszej, pomijając jednocześnie treść art. 116 k.k., którego prawidłowa wykładnia nie zezwala na stosowanie w postępowaniu lustracyjnym przepisów części ogólnej Kodeksu karnego, przez co orzekł zakazy pełnienia funkcji publicznych określone w art. 4 pkt 2 - 57 ustawy lustracyjnej, podczas gdy zgodnie z obowiązującym w czasie orzekania brzmieniem art. 21a ust. 2b tej ustawy zakaz winien obejmować funkcje określone w art. 4 pkt 2 - 57 i 61 tego aktu prawnego.

W oparciu o tak sformułowany zarzut skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego orzeczenia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu w (...) w postępowaniu odwoławczym.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja wywiedziona przez Prokuratora Generalnego okazała się oczywiście zasadna, co pozwoliło na jej uwzględnienie na posiedzeniu wyznaczonym w trybie art. 535 § 5 k.p.k.

Na wstępie wskazać należy, że w orzecznictwie Sądu Najwyższego dominuje pogląd, że ustawy lustracyjne, zarówno poprzednia, tj. z dnia 11 kwietnia 1997 r., jak i obecna z dnia 18 października 2006 r., wprowadzają odpowiedzialność typu represyjnego, nie będącą *stricte* odpowiedzialnością karną, o jakiej mowa w Kodeksie karnym, a tym samym nie są "inną ustawą karną" w rozumieniu [art. 116](#) k.k. Przepisy Kodeksu karnego mogą być stosowane do tej odpowiedzialności jedynie wtedy, gdy sama ustawa lustracyjna wyrażnie się do nich odwołuje, ewentualnie w drodze analogii. Przykładem pierwszego z tych rozwiązań był art. 22 ust. 3 ustawy lustracyjnej z 1997 r. - po nowelizacji dokonanej ustawą z dnia 18 czerwca 1998 r., w którym odwoływano się do pojęcia osoby najbliższej w rozumieniu przepisów Kodeksu karnego. Podobne odwołanie funkcjonuje w ustawie lustracyjnej z 2006 r., (por. przepisy art. 20 ust. 3, art. 21a ust. 3 i art. 21d ust. 5 u.l.). Wyraz

drugiemu z nich dano w postanowieniu składu 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 28 września 2006 r., [I KZP 20/06](#), OSNKW 2006, z. 10, poz. 89, dopuszczającym stosowanie w postępowaniu lustracyjnym *per analogiam* [art. 30](#) k.k., ale na korzyść lustrowanego.

Rację ma zatem skarżący, że ustawa z 18 października 2006 r. o ujawnieniu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944-1990 oraz treści tych dokumentów nie stanowi "innej ustawy" w rozumieniu [art. 116](#) k.k. Brak jest zatem podstaw do uznania, że zastosowanie mają przepisy względniejsze dla lustrowanego, tj. obowiązujące w dacie złożenia przez niego oświadczenia lustracyjnego. Prezentując taki pogląd Sąd Apelacyjny powołał się na przepis art. 21 ust. 1 ustawy lustracyjnej zgodnie z którym do osoby lustrowanej mają zastosowanie przepisy Kodeksu postępowania karnego dotyczącego oskarżonego, a orzekane na podstawie ustawy lustracyjnej zakazy są w rzeczywistości środkami karnymi w rozumieniu Kodeksu karnego. Ponadto zgodnie z treścią art. 19 ustawy lustracyjnej, w zakresie nieuregulowanym jej przepisami, do postępowania lustracyjnego stosuje się przepisy Kodeksu postępowania karnego. Sama konstrukcja postępowania lustracyjnego zbliżona jest do postępowania karnego, bowiem podstawą jego wszczęcia są określone zdarzenia – złożenie oświadczenia lustracyjnego lub popełnienie czynu zabronionego i oba kończą się wydaniem orzeczeń zawierających określone w ustawie sankcje. W postępowaniu karnym zgodnie z regułą ustanowioną w art. 4 § 1 k.k., oskarżonego nie mogą dotknąć mniej korzystne dla niego regulacje wprowadzone po dacie popełnienia przestępstwa, a zatem, zdaniem Sądu Apelacyjnego, nic nie stoi na przeszkodzie, aby tę regułę zastosować odpowiednio do osoby lustrowanej, która wszak bardziej zasługuje na to dobrodziejstwo od sprawcy przestępstwa.

W ustawie lustracyjnej brak jest jednak przepisów przejściowych

regulujących kwestię zakresu stosowania określonych w jej art. 21a ust. 2 b zakazów w zależności od chwili złożenia oświadczenia lustracyjnego przez osobę do tego zobowiązaną. Ustawa lustracyjna nie przewiduje także możliwości stosowania w postępowaniu prowadzonym na jej podstawie, ani wprost, ani w odpowiedni sposób przepisów Kodeksu karnego, w odróżnieniu od odpowiedniego stosowania przepisów Kodeksu postępowania karnego, o czym stanowi wyraźnie art. 19, a także 21 tej ustawy.

Wskazać należy, że zarówno przywołane w uzasadnieniu kasacji stanowisko Trybunału Konstytucyjnego, Sądu Najwyższego, jak i sądów powszechnych wyraża jednolity pogląd, że "ustawa lustracyjna" nie stanowi "innej ustawy" w rozumieniu przepisu [art. 116](#) k.k. Nie widząc konieczności ponownego cytowania tych orzeczeń, Sąd Najwyższy jedynie się do nich odwoła - wskazując nadto na wyrok Sądu Najwyższego z dnia 1 września 2015 r. wydany w sprawie sygn. akt [V KK 413/14](#), który również reprezentuje tę utrwaloną linię orzecznictwa. W judykacie tym stwierdzono wprost: "Do odpowiedzialności lustracyjnej nie stosuje się reguł odpowiedzialności karnej i w związku z tym nie ma zastosowania [art. 4 § 1](#) k.k. w zw. z [art. 116](#) k.k.".

Reasumując należy stwierdzić, że wyrażony przez Sąd Apelacyjny pogląd prawny nie jest trafny, co skutkowało uchyleniem zaskarżonego orzeczenia celem ponownego rozpoznania sprawy w postępowaniu odwoławczym. Przy ponownym rozstrzygnięciu sprawy Sąd Apelacyjny w (...) weźmie pod uwagę wskazane powyżej zapatrywania (art. 442 § 3 k.p.k. w zw. z art. 518 k.p.k.), a także oceni ustalony przez Sąd pierwszej instancji stan faktyczny w świetle treści adekwatnych przepisów ustawy lustracyjnej z dnia 18 października 2006 r.

Z tych też względów Sąd Najwyższy orzekł, jak w wyroku.

